

Posudek oponenta na magisterskou diplomovou práci Ondřeje Dvořáka *Václav Klaus a „příroda“*. Fakulta humanitních studií University Karlovy v Praze. Katedra sociální a kulturní ekologie, 2010

Kolega Dvořák napsal zajímavou práci na podstatné téma, ba mohli bychom říci, že téma, které se přímo nabízí. Klaus jakožto politik s výrazně profilovanými, ba často kontroverzními názory, které propojují odkazy k odborné diskusi s aspirací proměnit svět politiky je určitě vhodným objektem analýzy diskurzu, jeho hojně texty představují opravdu bohatý zdroj dat. Diplomant spojuje zakotvení ve studiu kulturní a sociální ekologie se vcelku solidní znalostí intelektuálních základů i konkrétních postupů (zejména kritické) diskurzivní analýzy. Přesto možnosti dané tématem, metodou i vlastním zjevným intelektuálním potenciálem rozhodně cele nevyužil a ve své práci zůstal v půli cesty. Vznikla práce jistě akceptovatelná a obhajitelná, ale zároveň nedotažená a z mnoha hledisek problematická.

Shrňme nejprve klady práce: Autor si osvojil metodu kritické diskurzivní analýzy, již je schopen nejen vcelku přesvědčivě prezentovat v kontextu jejích teoretických předpokladů, ale i do jisté míry úspěšně aplikovat na vybraný korpus textů, a to s nemalými dílčími výsledky. Vzhledem k náročnosti metody se jedná o nezanedbatelný úspěch. Autor podává vcelku přesvědčivý příspěvek k rekonstrukci hned několika podstatných Klausových rétorických figur a vcelku věrohodně rekonstruuje některé jeho postoje a jejich argumentační základnu. Z analýzy textů vykresluje v mnoha ohledech plastický, jakkoli nedotažený obraz prezidentova diskurzu o přírodě, společnosti i jeho vlastní roli.

Přejdeme k momentům, které jinak vydařenou práci dosti devalvují. Na prvním místě to je již několikrát zmíněná nedotaženost analýzy. Samotná analýza ve třetí kapitole znamená často spíše rozřídění motivů a figur, které je jistě záslužné a představuje to dobrý základ analýzy, ale opravdu jen základ, kostru. Pasáže jako 3.1.3, 3.1.4, 3.1.9 či 3.1.10 představují spíše osamělé položky, které by teprve bylo třeba analyzovat – to, že toho je schopen, nám autor ukazuje v pasáži 3.1.10 textem, který kdovíproč umístil do poznámky pod čarou, zatímco se měl stát – rozvinutý a podepřený dalšími autory – základem analýzy.

Hlavním selháním práce je nicméně ta část, s níž např. Fairclough počítá: kontext. Kontext Klausovy pozice je představen již v úvodu, dál s ním ovšem není systematicky pracováno. Prezentace kontextu v úvodu je navíc nepřilíh dobře zvládnutá – představuje shrnutí životopisu, ale ne už hlubší prozkoumání Klause a jeho pozice v české společnosti. Autor jej proto dle mého názoru také vnímá jako vlivnějšího opinion-makera, než jakým ve skutečnosti je, jak se ostatně právě konkrétně na kauze globálního oteplování ukázalo.

Namísto nějaké podobné analýzy je čtvrtá kapitola nazvaná „interpretace“ věnovaná pokusu o rozbor Klausových názorů a jejich subjektivní kritiku. Autor se tak zpronevřuje svému předsevzetí z úvodu, že chce Klausovy názory „zkoumat nikoli z pozice posuzování správnosti či nesprávnosti, ale spíše z pozice popisu těchto myšlenek jako důležité součásti společenského ‚vědění‘“ (s. 6), protože čtvrtá kapitola není ničím jiným než pokusem o argumentaci v rovině správnosti či nesprávnosti. Jakkoli jistý typ polemické polohy může být legitimní polohou akademické práce a opuštění původního předsevzetí by z toho hlediska nevadilo (nemělo by ale pak zůstat v úvodu), ctností akademické polemiky by měla být soustavnost, ověřitelnost a snaha o objektivizující pohled. Tyto ctnosti závěrečná polemika nemá, rozpadá se v zásadě do autorových subjektivních úvah, které nejsou zřetelně propojeny s analýzou a rozhodně z ní nevyplývají. Jakkoli by bylo kupříkladu zajímavé soustavně

konfrontovat Klausův pohled s nějakým jiným, subjektivní zamyšlení se zde ukazuje jako spíše slepá ulička.

Z dílčích výhrad musím zmínit především část 4.2.2. Pro politologa z pracoviště, jehož oblastí zájmu je mj. politická filozofie, bylo doslova její čtení doslova trýznivou zkušeností. Nebo je snad přehnaným požadavkem, aby autor diplomové práce rozlišení mezi negativní a pozitivní svobodou, které je ústřední otázkou této nikterak krátké a z hlediska celkové práce nikoli nepodstatné části, vycházel z nějakého autoritativního zdroje, např. z Isaiaha Berlina, a nikoli z blogu Jiřího Pehe? O tom, že diplomant rozlišení nepochopil, svědčí jím uvedené příklady porušení negativně vymezené svobody vyhlášením národního parku a pozitivně vymezené svobody úniky škodlivin z chemických závodů (s. 42-3). Navzdory tvrzení autora poukazují *oba* příklady k porušení negativně vymezené svobody (jako příklad porušení pozitivně vymezené svobody v oblasti sociálně ekologických témat můžeme uvést například omezení možnosti občanů či jejich zástupců podílet se na územním plánu ve svém okolí). Autorova snaha problematizovat a diskutovat klíčový pojem svoboda zaslouží ocenění, ovšem ne ustrne-li na banalitách z blogů, notabene špatně pochopených.

U autora, který končí studium na kulturní a sociální ekologii také poněkud překvapí, že ačkoli opakovaně diskutuje Klausovi tezi, že člověka od zbytku přírody odlišuje to, že se „chová“ (s. 25-26 a 53), neupozorní na to, že si zde Klaus zjevně plete chování a jednání (pokud někdo „reflektuje svoji situaci a rozhoduje se mezi alternativami“ – takto autor shrnuje Klausovu tezi na s. 26-27 – pak jedná, ne se pouze chová). Namísto toho poněkud lacině vyvrací tuto tezi tím, že se živočichové rovněž „chovají“ (s. 53), což je pravda, ale jako protiargument ji může použít jen proto, že nezpochybní Klausovu zavádějící definici chování.

Problematická je struktura práce, která začíná již přetíženým úvodem – alespoň dle názoru oponenta opravdu není vhodné začít práci převyprávěním CV zkoumaného objektu, namísto vymezení práce je pak čtenář doslova zasypán daty a údaji. Obecně pro práci platí, že její odstavce jsou často příliš dlouhé. Neplní tedy roli vhodného a logického oddělení v textu; namísto toho jej slévají v jednotnou špatně přehlednou masu. Ne vždy jsou rovněž pro některé teze a tvrzení uvedeny odkazy („Princip EKC bývá kritizován i z jiných důvodů“ píše autor na s. 45, ovšem nikde se nedozvíme, kde k této kritice dochází).

Stylistika i gramatika textu je vzhledem k některým jiným pracím na ještě dobré úrovni, překlepů je malé množství a opakujících se chyb rovněž – poněkud překvapí soustavně opakovaná chyba v názvu České republiky (nikoli „České Republiky“, jak soustavně píše autor).

K obhajobě lze položit otázku, zda se autor domnívá, že dobře skloubil diskursivní analýzu s hodnocením obsahu a zda vidí nějaké další možnosti takového skloubení, které by mohly být využitelné v nějaké další práci na podobné téma.

Celkově lze práci vnímat jako promarněnou šanci – kombinace autorova nepopiratelného intelektu, dobře zvládnuté metody a bohaté materie slibovala mnohem víc, než kolik text poskytnul. I tak nicméně autor prokázal znalosti a schopnosti, které odpovídají magisterskému diplomu a prezentoval intelektuálně zajímavý zápas s nejednoduchým tématem. I proto se oponent nakonec přiklonil po jistém váhání k lepší z možných známek. Navrhuji bodové hodnocení 10 a známku **velmi dobře**.

Ondřej Slačálek